

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету захисту рослин,
екології та біотехнологій

Юлія КОЛОМІЄЦЬ

2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри філософії
та міжнародної комунікації
Протокол № 10 від 18.05 2023 р.
Завідувачка кафедри

Валентина КУЛЬТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Захист і карантин
рослин»

Мирослав ПІКОВСЬКИЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Спеціальність 202 Захист і карантин рослин

Освітня програма Захист і карантин рослин

Факультет (ННІ) захисту рослин, екології та біотехнологій

Розробники: канд. філос. н., доц. Культенко В. П.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

Опис навчальної дисципліни
«Філософія»

Галузь знань, спеціальність		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство	
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2	1
Семестр	4	1
Лекційні заняття	30 год.	16
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Самостійна робота	72 год.	100 год.
Індивідуальні		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

надання знань з філософії як вищого теоретичного світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їхньої взаємодії; світоглядно-методологічна підготовка студентів; формування у них філософської культури як теоретичного підґрунтя університетського рівня підготовки спеціалістів та актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної еліти.

Завдання вивчення дисципліни:

вивчення історії філософії та її органічної складової – історії української філософії, сприяння гуманізації освіти через засвоєння досягнень сучасної філософії, інформації про світ у цілому і ставлення людини до нього; вивчення комплексу принципів пізнання та загальних методів пізнавальної діяльності; розвиток здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ суспільного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з розв'язанням завдань теорії і практики. Цьому підпорядковане вивчення наступних розділів: "Вступ до філософії", "Історичні типи філософії", "Онтологія", "Гносеологія", "Соціальна філософія".

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності з захисту і карантину рослин і застосовувати теоретичні знання та методи фітосанітарного моніторингу, огляду, аналізу, експертизи, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знанням та пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 10. Здатність працювати в команді.
- ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 1. Володіти знаннями, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності і патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	
Змістовий модуль 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИП ЗНАНЬ														
Філософська пропедевтика. Біоцентризм як сучасне світобачення	1	8	2	2			5							
Філософія Давнього світу	2	8	2	2			6							
Лекція 3. Філософія Середньовіччя та Відродження	3	8	2	2			5							
Філософія Нового часу та Просвітництва	4	8	2	2			5							
Німецька класична філософія	5	8	2	2			5							
Некласична філософія XIX-XX ст.	6	8	2	2			5							
Українська філософія	7	8	2	2			5							
Разом за змістовим модулем 1			14	14			36							
Змістовий модуль 2. ОНТОЛОГІЯ ГНОСЕОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ														
Онтологія. Вчення про буття	8	8	1	2			6							
Філософська антропологія. Природне та духовне в людині	9	8	1	2			5							
Свідомість. Екологічна свідомість	10	8		2			5							

Гносеологія. Особливості методології пізнання в біологічних науках	11	8	1	2		5							
Діалектика – всезагальна теорія розвитку	12	8	1	2		5							
Філософія суспільства	13		2	2		5							
Філософія культури	14			2		5							
Філософія цивілізації	15			2		5							
Разом за змістовим модулем 4			16	16		12							
Усього годин		120	30	30		72							

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1. Філософська пропедевтика. Біоцентризм як сучасне світобачення. Сучасне світорозуміння як основа життєвої активності. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення. Поняття та типологія світогляду. Світогляд і філософія. Світогляд, його структура, функції, історичні типи. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії. Класифікація філософських дисциплін. Східна та західна традиції філософування: умови виникнення та особливості існування. Основні етапи розвитку філософського знання. Методологія історико-філософського пізнання.

Тема 2. Філософія Давнього світу. Греція, Індія та Китай. Давня китайська філософія. Управління державою та суспільством в філософській системі Конфуція. «Шляхетна людина» (цзюньцзи) - ідеал людства. Принцип «жень» (людинолюбство), як закон ідеальних відносин між людьми у сім'ї, суспільстві та державі. «Золоте правило» моралі та його дотримання. Принцип «дао» (моральний закон), як внутрішній регулятив поведінки людини та її шляху. Принцип «лі» (дотримання правил, традицій) в існуванні держави та відносинах між правителем та підлеглим. Філософія Стародавньої Індії. Ортодоксальні та неортодоксальні філософські школи. Натурфілософський етап розвитку давньогрецької філософії. Класичний період давньогрецької філософії (софісти, Сократ). Антична класика у пошуках обґрунтування ідеального у філософських системах Платона й Арістотеля. «Еллінізм як завершальний етап розвитку античної філософії (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм).

Тема 3. Філософія Середньовіччя та Відродження. Особливості християнського способу філософування (монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм). Патристика: побудова універсальних систем християнського світогляду (Оріген, Августин Аврелій, Діонісій Ареопагіт). Схоластика: осягнення Бога засобами розуму (Ансельм Кентерберійський, Фома Аквінський). Гуманістична спрямованість філософії доби Відродження (Данте Аліґ'єрі та Ф. Петрарка). Різновиди ренесансного пантеїзму (Н. Кузанський і Дж. Бруно). Утопічні проекти філософії Відродження та запропонована модель управління (Т. Кампанелла та Т. Мор).

Тема 4. Філософія Нового часу і доби Просвітництва. Місце філософії Нового часу в поступі європейської думки. Визначальні риси філософії Нового часу. Обґрунтування експериментального ставлення до природи в філософії Ф. Бекона. Структура та чинники досвіду в емпіричній філософії Нового часу. Раціоналістичний напрям у філософії Нового часу.

Формування просвітницького культу розуму в філософії XVII - VIII ст. Світ як „механічна система” (Ф.Вольтер, Ж. Ламетрі). Просвітницьке тлумачення теорії суспільного договору.

Тема 5. Німецька класична філософія. Докритичний і критичний періоди в творчості І. Канта. Гіпотетичні і категоричні імперативи. Філософська система та діалектичний метод Г. Гегеля. Критика німецького ідеалізму в філософській антропології Л. Фюрбаха. Проблема відчуження.

Тема 6. Некласична філософія XIX-XXI ст. Особливості сучасної світової філософії. Рационалістичний напрям розвитку сучасної філософії. Співвідношення науки і філософії: перша і друга хвилі розвитку позитивізму. Ірраціональні виміри «життя» в некласичній філософії. Проблема сутності й існування в екзистенціалізмі. Антропологія фрейдизму (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Ситуація Постмодерну у філософії.

Тема 7. Українська філософія. Філософські ідеї в культурі Київської Русі. Гуманістичні ідеї у філософській думці України (XV – XVII ст.). Києво-Могилянська Академія та її роль в формуванні української філософії. Філософія Г. Сковороди. Українська академічна філософія XIX ст. Розвиток філософської думки України у XX ст. Формування вітчизняної філософської парадигми.

Змістовий модуль 2. ОНТОЛОГІЯ. ГНОСЕОЛОГІЯ. ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ.

Тема 8. Філософське розуміння світу. Поняття буття. Філософське розуміння світу як єдності об'єктивної дійсності і сутнісних сил. Філософський зміст категорії „буття” і проблема предметного самовизначення філософії. Основні модальності буття (дійсність – можливість – необхідність, субстанція – атрибут – модус). Буття в його єдності і множенні (буття взагалі, наявне буття, існування, сутність). Вчення про категорії як онтологічні предикати (Платон, Арістотель, Фома Аквінський, Кант, Гегель, Гайдеггер).

Тема 9. Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Свідоме використання природних ресурсів. Поняття "свідомості" як особливої здатності людини. Виникнення свідомості. Основні ознаки (властивості) свідомості. Свідомість і самосвідомість. Наука і релігія про основні підгрунтя свідомості. Поняття духу і душі. Свідомість і мова. Свідомість і праця. Суспільний характер свідомості та її форми. Свідоме використання природних ресурсів.

Тема 10. Пізнавальна активність людини. Пізнання та знання як предмет філософського аналізу. Історична і соціокультурна обумовленість пізнання. Сутність та специфіка соціального пізнання. Суб'єкт-об'єктна опозиція як вихідний пункт процесу пізнання. Співвідношення пізнавальних здібностей людини: чуттєвий та раціональний шаблі пізнання. Пізнання та істина: основні позиції співвідношення (монізм, апіоризм, трансценденталізм, іманентизм, скептицизм, агностицизм, релятивізм, конвенціоналізм). Роль інтуїції в пізнанні. Особливості творчого пізнання.

Тема 11. Наукове пізнання. Особливості методології пізнання в біологічних науках. Наука як вища форма пізнавальної діяльності та соціальний інститут. Класична, некласична і постнекласична наука. Проблема методу пізнання: підходи філософії та науки. Форми та рівні наукового пізнання. Теорія як форма наукового пізнання. Загальнонаукові методи пізнання (аналіз і синтез; індукція і дедукція; абстрагування і узагальнення; моделювання; аналогія і екстраполяція). Емпіричні методи наукового пізнання (спостереження, вимірювання, експеримент). Методологія сучасного наукового пізнання. Розрізнення наук про природу та про соціум (В. Віндельбанд, В. Дільтей, К. Поппер). Т. Кун «Структура наукових революцій».

Тема 12. Соціальна філософія. Основні підходи до розуміння суспільства. «Суспільство» як предмет філософського аналізу. Соціум як історичний процес. Соціальна структура. Форми організації суспільного буття. Партнерство як механізм соціальної взаємодії та колективної дії. Сутність і структура соціальних відносин. Загальний інтерес. Поняття солідарності та колективної ідентичності. Специфіка соціального партнерства в соціально-трудої сфері. Різновиди класифікацій соціальних спільнот. Діяльність як спосіб існування соціального. Індивід і соціум. Поняття про індивідуальність, особу, особистість.

Тема 13. Біосфера і суспільство. Філософія моралі. Біоетика. Біосфера як область взаємодії суспільства та природи. Походження, сутність, функції моралі. Моральний вибір та ціннісні орієнтації людини. Філософський зміст категорії "етика". Філософський зміст категорії

"мораль". Поняття та норми біоетики як основа морального світогляду.

Тема 14. Філософська антропологія та філософія культури і цивілізації. Філософські проблеми антропогенезу. Виникнення „філософської антропології” як напрямку та традиції (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен). Основні філософські підходи до сутності людини. Людина як єдність біологічного, психологічного і соціального. Сфери буття людини. Філософська антропологія як вступ до філософії культури. Ідея універсальності культури. Уречевлення і відчуження в контексті людської діяльності. Інтерсуб’єктивність і соціальність досвіду людської діяльності.

Тема 15. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього. Визначення та структура аксиології. Поняття та природа цінностей та їх класифікація. Роль цінностей в екзистенції людини. Довіра та переконання. Менталітет як своєрідний політико-психологічний тезаурус. Ціннісно-смысловий універсум людини. Ціннісні характеристики поведінкової моделі. Глобальні проблеми сучасності. Проблеми виживання людства: стратегії майбутнього.

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як універсальний тип знань. Гуманізм та біоцентризм – провідні світогляди сучасності	2
2	Філософія Давнього світу (Давня Індія, Давній Китай, антична філософія). Особливості ставлення до природи на Сході та Заході	2
3	Філософія доби Середньовіччя та Відродження.	2
4	Філософія Нового часу і доби Просвітництва.	2
5	Німецька класична філософія	2
6	Філософія ХІХ-ХХІ ст. та екологічні проблеми людства	2
7	Розвиток філософської думки в Україні.	2
8	Філософське розуміння світу. Вчення про буття.	2
9	Свідомість як фундаментальна категорія філософії. Екологічна свідомість	2
10	Пізнавальна активність людини	2
11	Особливості наукового пізнання	2
12	Соціальна філософія: підходи до розуміння суспільства	2
13	Філософська антропологія	2
14	Філософія глобальних проблем. Філософські проблеми екології	2
15	Філософія культури. Аксиологія: цінність буття та стратегії майбутнього	

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Світогляд, свідомість, мислення, людина.	2,5
2	Платон "Держава", "Тимей", "Бенкет". Аристотель "Політика", "Етика до Нікомаха"	2,5
3	Августин. "Сповідь".	2,5
4	Монтень М. "Проби". Маккіавеллі Н. "Державець"	2,5
5	Емпіризм чи раціоналізм: що важливіше для здобуття істини	2,5
6	Психофізична проблема філософії	2,5
7	Свобода, рівність, братерство: утопія чи можлива реальність	2,5
8	Традиційна мораль проти природної моралі просвітників: за і проти	2,5
9	Особливості раціонального мислення	2,5
10	Особливості абстрактного мислення	2,5
11	Сутність та походження релігії. Філософія релігії.	2,5
12	Філософія науки як методологія та метанаука.	2,5

13	Концептуалізм як обличчя сучасної філософії	2,5
14	Духовно-культурні зв'язки української філософії з західноєвропейською: історія та сучасність.	2,5
15	Концепції буття: матеріалізм-ідеалізм, об'єктивізм-суб'єктивізм, субстанціоналізм-несубстанціоналізм	2,5
16	Реляційна та субстанційна концепції простору і часу.	2,5
17	Свідомість як філософська проблема: історія та сучасність	2,5
18	Бертран Рассел. Людське пізнання. Його сфера та межі	2,5
19	М.К. Мамардашвілі. Як я розумію філософію	2,5
20.	Проблема розуміння в сучасній філософії	2,5
21.	Співвідношення наукового та ненаукового знання.	2,5
22.	Об'єктивність істини в філософії і науці.	2,5
23.	Пізнання як вид духовної діяльності і феномен культури.	2,5
24.	Характеристика взаємозв'язку практичної і теоретичної діяльності.	2,5
25.	Свобода творчості – основа формування демократичних відносин у суспільстві.	2,5
26.	Соціальна філософія й основні підходи до розуміння суспільства	2,5
27.	Зміна парадигм історичної свідомості в некласичній філософії історії.	2,5
28.	Індивідуальне та соціальне в людському бутті.	2,5
29.	Людинотворча сутність культури.	2,5
30.	Філософсько-світоглядні засади біоетики	2,5

5. Контрольні питання, комплекси тестів для вивчення рівня засвоєння знань студентами.

1. Що таке філософія?
2. Як співвідносяться між собою поняття «культура» і «цивілізація»?
3. Що таке етноцентризм і культурний релятивізм?
4. Які основні риси постіндустріальної цивілізації ви можете назвати?
5. Чим відрізняються циклічний і лінійний час?
6. У чому полягає різниця у сприйнятті світу представниками філософії Сходу і Заходу?
7. Чим відрізняється атомізм Демокріта від атомізма Епікура?
8. Які філософські витоки теоцентризму?
9. У чому полягає механістичне бачення світу у французьких матеріалістів XVIII ст.?
10. Що таке «річ-у-собі» та «річ-для-нас»?
11. Як Ви розумієте співвідношення свідомого та несвідомого у З. Фрейда?
12. Що таке авторитарна особистість у Е.Фромма?
13. Що таке екзистенція?
14. У чому полягає сутність герменевтичної філософії?
15. Охарактеризуйте проблематику натурфілософського етапу античної філософії.
16. Що вивчає онтологія?
17. Що таке світогляд?
18. Визначте основні риси та назвіть представників новоєвропейського емпіризму.
19. Які дисципліни входять до складу філософського знання?
20. В чому особливості філософії доби античності?
21. Охарактеризуйте історичні періоди розвитку західноєвропейської філософії.
22. Що таке герменевтика?
23. Які особливості розвитку новоєвропейської філософії?
24. Які ідеї характеризують філософію Платона?
25. Яку роль виконують розсудок і розум в процесі людського пізнання?
26. Охарактеризуйте історичні типи світогляду.
27. Що таке діалектика?
28. Який зміст та особливості філософської системи Г.Гегеля?
29. Що таке філософська антропологія?

30. В чому полягає зміст та сутність гуманістичного світогляду?

6. Приклади екзаменаційних завдань

Екзаменаційні запитання

(максимальна оцінка 10 балів за відповідь на кожне запитання)

Екзаменаційні питання

1. Багатоманіття визначень поняття філософія

2. Криза християнського світогляду і формування антропологічного характеру філософії в епоху Відродження.

Тестові завдання різних типів

Питання 1. Яке визначення філософії є недостатньо повним?

1	світогляд – це форма самосвідомості особистості та суспільства;
2	світогляд – це сума знань про світ;
3	світогляд – це здоровий глузд;
4	світогляд – це інтегральне духовне утворення, що спонукає до практичної дії.

Питання 2. Що є головним об'єктом східної філософії;

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 3. Антична філософія:

1	автономна щодо інших сфер суспільного життя;
2	відкрита та доступна для всіх громадян;
3	розвивається стихійно;
4	носить сакральний характер.

Питання 4. Закінчіть вислів Тертуліана.

«Вірую, бо ....» (у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 5. Співвіднесіть метод та його тлумачення.

1. дедукція;	А) метод дослідження певних об'єктів, що передбачає відтворення їхніх властивостей на іншому об'єкті – моделі, що є аналогом оригінального об'єкта; Б) сходження думки у пізнанні від загального до одиничного; В) процес відходу від певних якостей та відносин досліджуваного явища з одночасним виділенням потрібних для дослідника властивостей; Г) встановлення подібності, відповідності в певних сторонах, властивостях між нетотожними об'єктами.
2. абстрагування;	
3. моделювання;	
4. аналогія.	

Питання 6. У Новий час філософія є:

1	замкненою системою знань;
2	відкритою системою знань;
3	носить сакральний характер;
4	розгалуженою системою знань.

Питання 7. Співвіднесіть філософський напрям та його представників.

1.Л.да Вінчі;	А) натурфілософія; Б) структуралізм; В) постпозитивізм; Г) герменевтика.
2.М.Кузанський;	
3.М.Фуко;	
4.Л.Лаудан;	

Питання 8. Кому належить праця „Новий Органон” ?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 9. Характерними рисами філософії ХХ ст. є:

1	академічність;
---	----------------

2	спрямованість на абсолютне;
3	тематична розмаїтість;
4	варіативність.
Питання 10. Яка із рис не є характерною для української філософії:	
1	кордоцентризм;
2	індивідуалізм;
3	екзистенційність;
4	раціоналізм.

7. Екзаменаційні запитання

1. Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.
2. Поняття "світогляд" та його структурні рівні.
3. Основні засоби та принципи формування світобачення.
4. Основні типи світогляду.
5. Виникнення і природа свідомості. Мова і свідомість. Свідомість і праця.
6. Структура свідомості.
7. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості.
8. Суспільний характер свідомості та їх форми.
9. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості.
10. Раціональний рівень пізнання та його форми.
11. Проблема істини та її критерії
12. Поняття наукового методу та класифікація наукових методів.
13. Основні закони діалектики та їх зміст.
14. Рівні наукового пізнання. Аналіз, синтез. Аналогія.
15. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація.
16. Форми наукового пізнання.
17. Поняття «суспільство» у філософській традиції.
18. Західна і східна парадигми філософського знання.
19. Класифікація природи та світу у філософії Аристотеля.
20. Проблеми суспільства у німецькій класичній філософії (І.Кант, Гегель).
21. Досократична філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа).
22. Основні етапи розвитку української філософії.
23. Атомістичне вчення Демокрита.
24. Класичний період старогрецької філософії (софісти, Сократ).
25. Вчення Платона про суспільство.
26. Філософія Аристотеля (вчення про субстанцію, суспільство).
27. Загальні засади християнської філософії. Патристика. Схоластика.
28. Проблема загальних понять у філософії номіналізму й реалізму.
29. Філософські погляди М. Кузанського.
30. Соціально-політичні погляди Н.Макіавеллі.
31. Наукова революція XVI - XVII ст. та її вплив на розвиток філософії.
32. Емпіризм Ф.Бекона.
33. Концепція походження держави Т.Гоббса.
34. Раціоналізм Р.Декарта, його вчення про методи.
35. Основні риси та напрямки філософії XX ст.
36. Позитивізм (О.Конт). Неопозитивізм (Б.Рассел), постпозитивізм (К.Поппер).
37. "Філософія життя" (Ф.Ніцше, А.Бергсон), психоаналіз (З.Фрейд).
38. Філософія прагматизму (У.Пірс, У.Джеймс, Дж.Дьюї).
39. Екзистенційна філософія.
40. Філософські проблеми біоетики.

8. Методи навчання

Методи набуття нових знань, формування вмінь та навичок, закріплення, перевірки.

Словесні – пояснення, лекція, бесіда, дискусія, полеміка.

Практичні – навчальні вправи, практичні роботи, конференції, проведення семінарських занять під керівництвом викладача, презентації.

9. Форми контролю

Попередній контроль – опитування

Поточний контроль - опитування

Тематичний контроль – написання тематичних тестових та модульних контрольних робіт

Підсумковий контроль - екзамен

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол № 10 (див.таблицю):

Оцінка національна	Визначення оцінки	Рейтинг студента, бали
Відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74 - 89
Задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 - 73
Незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку) необхідна серйозна подальша робота	01 - 59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R_{дис}**(до 100 балів)

одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з

навчальної роботи **R_{нр}**(до 70 балів): **R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}***

до 70 балів): **R_{дис} = R_{нр} + R_{ат}***

11. Методичне забезпечення

1. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2019. – 24 с.
2. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Посібник. – К.: Академвидав, 2007.
3. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». - К.: «Сотр&сору сотрану», 2020.
4. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія: навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2019.
5. Філософія. Методичні вказівки для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». К.: Вид. центр НУБіП України, 2016. – 24 с. Культенко В.П., Гейко С.М., Горбатюк Т.В. та інші, Савицька і.М. К.: «Сотр&Сору сотрану», 2014. – 112 с.

12. Рекомендована література

- основна

1. Кульчинський О. Основи філософії і філософських наук. – Мюнхен –Львів, 1995.-164с

2. Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Академія, 2007.-576с.
  3. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Бакалавр». Савицька І.М. Культенко В.П., Супрун А.Г., Гейко С.М.К.: Вид. центр НУБіП України, 2014. – 224 с.
  4. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К., 2016.
  5. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. - К., 2016.
  6. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України стаціонарної форми навчання з усіх спеціальностей. – К.: Видавничий центр НАУ, 2014. – 45 с.
  7. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. – Львів: «Новий Світ-2000», 2020. – 506 с.
- допоміжна**
1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія – К., 2006.
  2. Барулін В.С. Соціальна філософія. – К., 2003.
  3. Історія філософії України. Підручник./М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін – К., 1994.
  4. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник./Упорядники: М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин І.В.Бичко та ін. – К., 1993.
  5. Людина і довкілля: у 2 кн./Упорядн., автор вступних розділів, біогр. Довідок та коментарів В.С.Крисаченко. -К. , 1995.
  6. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. –К., 2011.
  7. Філософія: Підручник/Керів. авторського колективу І.В.Бичко. – К., 2001.
  8. Філософський енциклопедичний словник. – К., 2002.

13. Інформаційні ресурси

<http://www.filosof.com.ua/links.htm>

Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>

Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) <http://www.psylib.kiev.ua>

Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>

Бібліотека соціологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.socd.univ.kiev.ua/PUBLICAT/index.phtml>

<http://www.psylib.kiev.ua/>

<http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=59>